

УДК 378:780.616.432(045)

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ УЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Світлана Аржанухіна, Валерія Савченко

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

м. Харків, Україна

Розвиток засобів масової комунікації і викликані ним зміни в житті суспільства і окремого індивіда обумовили потребу в осмисленні комунікативної культури як соціально-культурного феномена багатьма науками: філософією, культурологією, соціологією, психологією, педагогікою, що засвідчує необхідність його міждисциплінарного вивчення.

У повній відповідності зі змістом латинського «Communico» (роблю спільно, спілкуюсь, зв'язуюся) комунікація (в багатьох джерелах інформації використовується термін «спілкування») виступає необхідним засобом і метою процесів соціальної взаємодії. Освіта ж у найбільш широкому розумінні цього поняття належить до соціально-конструктивних комунікативних процесів. Оскільки основою педагогічної діяльності є організація взаємодії між педагогом і вихованцем, то однією з найважливіших умов забезпечення її ефективності є розвинена комунікативна культура (культура спілкування) учителя. Культура спілкування має глибинні витoki і тісно пов'язана з особистісними рисами педагога, його мотивами і ціннісними орієнтаціями, самосвідомістю, професійними установками. Культура педагогічного спілкування впливає на результативність освітнього процесу, встановлення позитивної духовно-моральної атмосфери учасників взаємодії.

Комунікативна діяльність учителя музичного мистецтва специфічно втілюється в його праці, має складну психолого-естетичну природу й пов'язана з естетичним феноменом музичного твору. Урок музики вирізняється самобутнім характером, природною своєрідністю, неповторністю, несхожістю на інші уроки. Це насамперед тому, що предметом вивчення на ньому є явище

музичного мистецтва. Жоден інший шкільний предмет не надає таких широких можливостей для особистісного спілкування з творіннями великих майстрів і відкриття їх ідейно-естетичних глибин. Вивчення музики потребує специфічної форми інтеракції учителя і учнів – спілкування, що ґрунтується на принципах відкритості, щирості, свободи та рівноправного партнерства. Тут абсолютно неприйнятний вольовий стиль управління класом, авторитарне нав'язування педагогом своїх естетичних смаків, знеособлення думки школярів, оскільки осмислення музичного образу ґрунтується на тонкому індивідуальному сприйнятті. На уроках музичного мистецтва має реалізуватися спільна діяльність учителя зі своїми вихованцями за формулою: «творча основа, духовна рівність та міжособистісне спілкування». На відміну від отримання готової, механічно завченої й неосмисленої інформації, учні, визначивши спільно з учителем мету й вектор пошуку, разом стають на стежку дослідження. Це забезпечує духовну рівність суб'єктів взаємодії, її демократичний характер і сприяє особистісному осягненню музичного мистецтва. Для учителя музики шкідлива роль ментора, а продуктивна позиція фасилітатора, котрий забезпечує сприятливі умови для прояву творчої активності учнів. Творчий чинник, який виконує роль загального в педагогічній професії в цілому, специфічно втілюється в праці учителя музики, що має складну психолого-естетичну природу й пов'язана з естетичним феноменом музичного твору.

Психологи довели, що учень сприймає всі впливи навчального матеріалу через особистість учителя, через спілкування з ним. І якщо це спілкування не зацікавлює, а викликає неприйняття особистості педагога, ситуацію внутрішнього напруження, дискомфорту, страх помилитися, то це стомлює дітей, породжує байдужість до предмету. Тому, такі передумови ефективності комунікативної діяльності учителя музики як здатність відчувати комунікативну ситуацію на уроці, долати психологічні бар'єри, вирішувати конфлікти, бути небайдужим до особистості учнів, оптимістично зарядженим, являються вирішальними складовими у комунікативній культурі учителя музичного мистецтва.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посібник для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Е.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. Харків : Веста : Ранок, 2006. 256 с.

2. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры. Записки педагога. Изд. 3. Москва : Музыка, 1967. 322 с.

3. Отич О.М. Педагогіка мистецтва у системі мистецьких субдисциплін педагогіки (порівняльний аналіз концептуальних засад). URL: http://lib.iitta.gov.ua/70648_9/1/%D0%9E%D1%82%D0%B8%D1%87%20%D0%9E.pdf (дата звернення: 23.08.2020).

4. Ростовський О.Я. Музична педагогіка. Навчальні програми, методичні рекомендації та матеріали : навчальний посібник. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008. 191 с.

5. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга, Богдан, 2005. 360 с.